

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія європейської інтеграції
(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь_

бакалавр

(назва освітнього ступеня)

галузь знань

усіх галузей знань

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність

усіх спеціальностей

(код і назва спеціальності)

тип дисципліни

вибіркова

(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою української і всесвітньої
історії та культури

протокол № 8 від 08.01.2020

Завідувач кафедри *В.Г. Церковна*
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова ради з якості вищої освіти факультету
української філології та соціальних наук

Н.О. Гончарова
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми:

Церковна Віра Георгіївна, кандидат історичних
наук, доцент кафедри української і всесвітньої
історії та культури

Рецензент програми:

Дьомін Олег Борисович, доктор історичних наук,
професор кафедри всесвітньої історії ОНУ ім.
І.І.Мечникова
історії та культури

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>
<i>Кількість кредитів:4</i>	<i>Лекції:</i>	
	26	6
<i>Модуль:1</i>	<i>Практичні заняття:</i>	
<i>Загальна кількість годин: 120</i>		
<i>Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:3</i>	<i>Лабораторні заняття:</i>	
<i>Семестр:6</i>	<i>Семінарські заняття:</i>	
	22	6
<i>Тижневе навантаження (год.):</i>	<i>Консультації:</i>	
<i>- аудиторне:3</i>		
<i>- самостійна робота:5</i>	<i>Індивідуальні заняття:</i>	
<i>Форма підсумкового контролю:залік</i>		
<i>Мова навчання:українська</i>	<i>Самостійна робота:</i>	
	72	108

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Історія європейської інтеграції» є передумови європейської інтеграції, становлення і розвиток Європейського Союзу, перспективи його розширення на сучасному етапі. Важливе місце в структурі курсу займають інституційні аспекти європейської інтеграції, реформування інститутів ЄС після розширення. Курс також актуальний в контексті пошуку своєї європейської ідентичності та з'ясування перспектив європейської інтеграції України.

Метою вивчення дисципліни «Історія європейської інтеграції» є: сформулювати у студентів наукове розуміння сутності та особливостей інтеграційних процесів у Європі, організаційних та правових засад Європейського Союзу, особливостей євроінтеграційної політики України.

Міждисциплінарні зв'язки: з урахуванням знань дисципліни «Історія європейської інтеграції» вивчаються курси «Історія країн Центрально-Східної Європи», «Новітня історія країн Західної Європи».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. **Знання:** знати основні концепції європейської інтеграції; етапи розвитку європейської інтеграції від економічної до політичної, її суперечності та труднощі; етапи розширення Європейського Союзу та їх особливості; географічне положення країн-членів ЄС та природні умови; головні установчі документи Європейського Союзу, принципи формування та структуру і повноваження його інститутів.

2. **Уміння:** уміти співвідносити історичні події в Україні та світі з періодами розвитку європейської інтеграції; розглядати історію європейської інтеграції в розвитку та в конкретних умовах певного періоду; самостійно оцінювати процеси поглиблення європейської інтеграції, розширення Європейського Союзу; визначати позитивні та негативні наслідки європейського вектору співробітництва України.

3. **Комунікація:** використовувати набуті знання при веденні наукових дискусій з питань історії європейської інтеграції; перспектив та наслідків сучасних інтеграційних процесів і місця в них України; практикувати дотримання етичних принципів ведення дискусій та оприлюднення результатів наукової праці.

4. *Автономність та відповідальність*: виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)							
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль І															
1.	Тема 1. Сутність інтеграції як складової частини міжнародних процесів	2	2	2				6	2	2					10
2.	Тема 2. Теоретичні моделі європейської інтеграції	4	2	2				8							12
3.	Тема 3. Зародження та розвиток ідей європейської єдності	4	2	2				6							12
4.	Тема 4. Європейська ідентичність	4	2	2				6							12
5.	Тема 5. Передумови та початок інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни	6	4	2				6	2	2					10
6.	Тема 6. Створення Європейського Економічного Союзу	4	2	2				8	2	2					12
7.	Тема 7. Політична інтеграції в Європі.	4	2	2				8	2		2				10
8.	Тема 8. Інституціональна основа європейської інтеграції	6	4					8							10
9.	Тема 9. Розширення Європейського Союзу. ЄС та країни Центрально-Східної Європи	6	4	4				8	2		2				12
10.	Тема 10. Україна та процеси Європейської інтеграції.	6	2	4		2		8	2		2				10

	Разом:	48	26	22				72							108
Проміжний контроль															
Підсумковий контроль (для екзаменів)															
	Разом:	120	26	22				72	12	6	6				108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Сутність інтеграції як складової частини міжнародних процесів

Поняття інтеграції. Інтеграція та співробітництво. Об'єктивні та суб'єктивні передумови інтеграційних процесів. Розвиток інтеграційних процесів в контексті глобалізації. Взаємозалежність та інтеграція. Види інтеграції. Формальна та неформальна інтеграція. Дві основні моделі інтеграції великих спільнот: імперська та демократична. Етапи інтеграції. Етапи економічної інтеграції. Чинники поглиблення та поширення інтеграційних процесів.

Тема 2. Теоретичні моделі європейської інтеграції

Міжурядовий підхід до європейської інтеграції. Е. Моравчик і становлення ліберального міжурядового напрямку дослідження європейської інтеграції як міжурядової взаємодії. Функціоналізм та нефункціоналізм про наднаціональний характер європейської інтеграції.

Федералізм як теоретична модель європейської інтеграції. Плюралістична концепція інтеграції К. Дойча. Теорія «європеїзації» про повноваження ЄС у різних сферах суспільного життя. Теорія «багаторівневого управління» або «управління через мережі»: інтеграція як одночасний процес на національному, транснаціональному та регіональному рівнях.

Розширення європейської інтеграції та розвиток проектів багаторівневої інтеграції (моделі «змінних геометрій») – теорії «міцного ядра», «концентричних кіл», «європейського авангарду», «центру тяжіння», «групи піонерів». Концепція розвитку «різних швидкостей» європейської інтеграції.

Тема 3. Зародження та розвиток ідей європейської єдності

Монархічні проекти об'єднання Європи. Роль католицької церкви у формуванні ідеї європейської єдності. Республіканські проекти об'єднання Європи (Ж.-Ж. Руссо, І. Кант, Сен-Сімон). Сполучені Штати Європи графа Калергі та розвиток пан-європейського руху. Проект А. Бріана. Федералістське об'єднання Європи як альтернатива тоталітаризму та гегемонізму.

Тема 4. Європейська ідентичність

Ідентичність як стан самототожності, самоусвідомлення, самосвідомості. Європейська ідентичність як різновид колективної ідентичності. Рівні європейської ідентичності. Європейська ідентичність і європейська ідея та європейська свідомість. Європейська ідентичність - основа солідарності та вирішення економічних і політичних проблем європейської спільноти.

Культура та цінності як основа європейської ідентичності. Культурна єдність Європи як передумова формування спільного економічного та політичного порядку.

Європейськість. Дух - основа європейськості. Елементи європейської духовності: почуття реальності, раціоналізм та індивідуалізм, трансцендентність. Взаємозв'язок індивідуалізму з усіма елементами європейської духовності - автономія особистості, воля, право на вільний вибір, відповідальність, особиста гідність, ініціатива.

Європа як спільнота, що поділяє спільні політичні ідеали та вартості: свобода, толерантність, права людини, плюралізм, громадянське суспільство та ліберальна демократія, ринкова економіка.

Тема 5. Передумови та початок інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни

Передумови інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни. Промова У. Черчілля в Цюриху. Європейський рух і створення Ради Європи. Початок «холодної війни». Інтеграція як спосіб подолання конфліктності на європейському континенті. План Маршалла та початок європейської економічної інтеграції (Організація європейського економічного

співробітництва, Європейський платіжний союз). Воєнно-політичної інтеграції (Західноєвропейський Союз). Меморандум Ж. Монне та Декларація Р. Шумана. Роль Франції у Європейському будівництві. Де Голль та його концепція «Європа вітчизн».

Тема 6. Створення Європейського Економічного Союзу

Секторальна інтеграція в Європі. Паризька угода (1951) та створення Європейського об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС). Цілі та інститути ЄОВС. Римські угоди (1957) та створення Європейського економічного Союзу (ЄЕС) та Євроатому. Цілі та принципи європейської економічної інтеграції. Створення спільного ринку - основна мета економічної інтеграції в Європі. Свобода пересування товарів, робочої сили та людей, капіталів і послуг - умови створення спільного ринку. Політична криза спільноти та Брюссельський договір про інституційне злиття виконавчих органів ЄОВС, ЄЕС та Євроатома. Митний союз між країнами «шістки».

Тема 7. Політична інтеграція в Європі.

Три етапи та опори в розвитку ЄС. Існування в рамках трьох європейських спільнот (ЄОВС, Євроатом, ЄЕС) - перший етап становлення ЄС. Економічна інтеграція як перша опора європейської інтеграції. Спроби поширення інтеграції на політичну сферу (план Фуше-1, план Фуше-2) та причини їх невдач. Основні напрями узгодження спільної зовнішньої політики. Паризький самміт 1972 р. та проблеми політичної інтеграції. Франко-німецькі та франко-британські суперечності та їх вплив на процеси політичної інтеграції в Європі. Декларація про створення європейського союзу (1981), Штуттгарська декларація (1983), Єдиний європейський акт (1986) і розширення інтеграції та політичного співробітництва в Європі.

Маастрихтський договір і трансформація європейських спільнот в Європейський Союз (ЄС). Місце Західноєвропейського (ЗЄС) союзу в становленні системи єдиної європейської безпеки. Рішення Мадридської зустрічі (1995), Брюссельської конференції (1997), Амстердамського саміту та формування нової архітектури європейської безпеки в контексті розширення НАТО. ЄС, ЗЄС і НАТО. Шенгенські домовленості та процесі європейської інтеграції. Правове співробітництво (гармонізація правових систем країн-членів та внутрішньої політики) - третя опора ЄС. Роль Амстердамського договору в розвитку «третьої опори». Співробітництво в сфері прав людини. Прийняття Конституції Європейського Союзу та криза її ратифікації. Лісабонський договір (2009 р.) та його значення для подальшого розвитку та розширення Європейського Союзу.

Тема 8. Інституціональна основа європейської інтеграції.

Інститути європейських спільнот та ЄС. Особливості політико-правових систем країн ЄС та їх вплив на формування інститутів ЄС. Формування інститутів європейської інтеграції та розширення їх повноважень. Структура, повноваження, принципи формування та функції сучасних інститутів ЄС (Європейський парламент, Рада, Комісія, Суд, Рахункова палата, Економічний та соціальний комітет, Комітет регіонів, Омбудсман Європейський інвестиційний банк, Європейська система центральних банків, Європейський валютний інститут).

Процес прийняття рішень в органах ЄС. Принципи консенсусу, кваліфікованої більшості, «спільного рішення» як засади прийняття рішень. Переговори та консультації – основа європейських процедур у прийнятті рішень. Принцип «тіснішої співпраці» («еластичності») та принципи субсидіарності і пропорційності. Легітимність інститутів ЄС. Поліцентричність політико-адміністративної системи ЄС. Наднаціональність інститутів ЄС. Федералістські начала в ЄС. Шляхи подальшого інституціонального розвитку ЄС (Амстердамський та Ніццький договори). Реалізація регіональної політики в ЄС. Співвідношення регіональної, національної та європейської ідентичності.

Тема 9. Розширення Європейського Союзу. ЄС та країни Центрально-Східної Європи.

Хвилі розширення європейських спільнот та їх особливості. Вимоги до членства. Територіальне обмеження членства. Системні вимоги європейської інтеграції (ринкова економіка, плюралістична демократія, права людини), вимоги «конвергенції» до учасників європейської інтеграції. Процес переговорів нових членів щодо вступу і ЄС. Країни Центрально-Східної Європи та перспективи їх інтеграції в ЄС. Угоди про асоційоване

членство з 10 країнами ЦСЄ. Копенгагенські критерії (1993). Суперечності процесу розширення ЄС на Схід та його вплив на регіональну та міжнародну систему та ЄС. Розвиток субрегіональної інтеграції в Європі в рамках Вишеградської групи, Карпатського Єврорегіону, Чорноморського економічного співробітництва, Середньоевропейської угоди про вільну торгівлю (CEFTA), Центральноєвропейської ініціативи.

Тема 10. Україна та процеси Європейської інтеграції.

Укладення угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (1994), прийняття Євросоюзом «Спільної позиції (щодо України)». Багатовекторність зовнішньої політики України як невизначеність інтеграційних стратегій та гальмо європейської інтеграції України.

ЄС як інвестор та торговельний партнер України. Низький рівень економічного розвитку та недостатні темпи реформ, високий рівень корупції, недосконалість податкової політики, непрозорість та нестабільність господарського законодавства - головні обмеження співпраці ЄС та України. Ідентичність України та процеси європейської інтеграції. Участь України у субрегіональних інтеграційних процесах, польсько-українське співробітництво як стимули європейського напрямку української інтеграції.

Про переговори між Україною та Європейським Союзом стосовно укладення Угоди про асоціацію: труднощі переговорів. Прийняття «Порядку денного асоціації Україна – ЄС» (2009 р.) Регіональне та транскордонне співробітництво з ЄС. Проблема інтеграції України як чинник внутрішньополітичної боротьби.

5.2. Тематика семінарських занять.

Тема 1. Сутність інтеграції як складової частини міжнародних процесів

Тема 2. Теоретичні моделі європейської інтеграції

Тема 3. Зародження та розвиток ідей європейської єдності

Тема 4. Європейська ідентичність

Тема 5. Передумови та початок інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни

Тема 6. Створення Європейського Економічного Союзу

Тема 7. Політична інтеграція в Європі

Тема 8. Інституціональна основа європейської інтеграції

Тема 9. Розширення Європейського Союзу

Тема 10. Україна та процеси Європейської інтеграції

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Підготовка до лекційних та семінарських занять.	20(30)	Конспект
2.	Підготовка до проміжного контролю	4 (8)	Модульна контрольна робота
3.	Виконання індивідуальних завдань: - написання есе/реферату; - складання термінологічного словника; - підготовка до презентації результатів дослідження.	10(20) 10(20) 20(30)	Есе /Реферат Термінологічний словник Презентація
	Разом	72(108)	

Тематика індивідуальних завдань

Орієнтовна тематика реферативних досліджень:

1. Порівняйте інтеграцію та співробітництво: в чому їх подібність та принципові відмінності?
2. Охарактеризуйте імперію як форму політичної інтеграції
3. Порівняйте сучасні теорії європейської інтеграції та з'ясуйте їхній зв'язок з класичним підходами – федералізмом та функціоналізмом.
4. Роль християнства у формуванні європейської ідеї та європейської єдності.

- 5.Сполучені Штати Європи.
- 6.Ідея Європи як інтегруючий чинник.
- 7.Підготувати на вибір доповідь про один з проєктів єдиної Європи.
- 8.Чи співпадають кордони Європи та кордони Європейського Союзу?
- 9.Європейська ідентичність – заперечення чи продовження національних ідентичностей. Роль культурної ідентичності.
- 10.Розвиток новітніх «націоналізмів» в сучасній Європі, їхній вплив на європейську ідентичність.
- 11.Узагальнивши результати соціологічних досліджень, з'ясуйте для якої частина громадян України європейська ідентичність є домінантною.
- 12.Ж. Монне про концептуальні засади європейської інтеграції.
- 13.Великобританія та її роль у становленні європейського руху.
- 14.Передумови інституціоналізації економічної інтеграції в Європі.
- 15.Цілі та принципи європейської економічної інтеграції.
- 16.Механізми прийняття рішень ЄОВС.
- 17.Структура та повноваження інститутів перших європейських співтовариств.
- 18.Причини кризи конституційного процесу в Європі.
- 19.Інституційні наслідки Лісабонської угоди.
- 20.Прослідкуйте трансформацію основних європейських інститутів.
- 21.З'ясуйте механізм взаємодії Європейських інститутів.
- 22.Амстердамський договір і реформа третьої опори
- 23.Які нові інститути з'явилися після Лісабонської угоди?

Тематика есе

1. Ідея спільної Європи та процеси інституційної інтеграції.
2. Розвиток панєвропейського руху в першій половині ХХ ст.
3. Європейський федералізм: теорія чи реальність.
4. Європейська культура: між універсалізмом та європоцентризмом.
5. Європейська ідентичність – заперечення чи розвиток національних ідентичностей.
6. Європейська ідея – від утопії до реальності.
7. Європа та Європейський Союз: проблеми співвіднесення.
8. Толерантність та її вплив на функціонування інституційної системи ЄС.
9. Розвиток принципу субсидіарності в рамках ЄС.
10. Єдиний європейський акт та поглиблення політичної інтеграції в Європі.
11. Поглиблення європейської інтеграції та проблема державного суверенітету.
12. Розвиток громадянства Європейського Союзу.
13. Сприйняття «іншого» в європейській культурі та проблеми міграції в сучасній Європі.
14. Чи потрібна Україні європеїзація?
15. Європейський дискурс в Україні.
16. Українсько-польські відносини в контексті розширення Європейського Союзу.
17. Сучасна «хвиля» розширення ЄС: наслідки та перспективи для України.
18. «Скарб Європи – це її ідея людини» (Дені де Ружмон) (від MagnaCarta до Хартії основоположних прав людини).
19. Ставлення громадян європейських країн до розширення ЄС (за матеріалами «Eurobarometr.PublicopiniontheEuropeanUnion»).
20. «Європа регіонів» – майбутнє Європи?
21. Центральна-Східна Європа: пограниччя, «острів» чи «середина» Європи?
22. Європа та Об'єднане Королівство. Особливість британської політики в Європі.
23. Розвиток інституціональної системи ЄС.
24. Розвиток європейського парламентаризму.
25. Переговори як основа функціонування інституційної системи ЄС.
26. Амстердамський та Ніщцький договори про реформування інституцій ЄС.
27. Стереотипи в процесах європейської інтеграції. Як їх подолати?

28. Що означає бути європейцем?
29. Культурна політика Європейського Союзу: принципи та механізми реалізації.
30. Інформаційна політика Європейського Союзу. Програма «e-Europe. AnInformationSocietyForAll».
31. Освітні програми ЄС (LEONARDO DA VINCI, TEMPUS, SOCRATES, ERASMUS, COMENIUS. LINGVA та ін.) та перспективи їх поширення в Україні.
32. «Хвилі» розширення ЄС, їх передумови та особливості.
33. Сучасне розширення ЄС.
34. Наслідки розширення ЄС.
35. «Політика сусідства» та її вплив на інтеграційні процеси на пострадянському просторі.
36. Конституція Європейського Союзу і причини її неприйняття.
37. Лісабонська угода 2007 р. та інституційні зміни.
38. Політика ЄС стосовно України на сучасному етапі.

Вимоги до написання есе:

Есе є самостійною роботою студента, написаною на основі вивчення літератури та опрацювання емпіричних джерел. Присутність та наукове обґрунтування власного погляду на тематику чи власного підходу до розв'язання проблеми є найважливішим критерієм високої оцінки есе.

Обсяг та структура

- обсяг 7-10 ст. друкованого тексту через 1,5 інтервалу
- Структура: назва теми, зміст, ключові слова;
- вступ (актуальність та короткий огляд стану розробленості теми);
- основна частина та короткі висновки;
- перелік найважливішої використаної літератури та джерел (вказувати використані Інтернет-джерела, а не перелік сайтів).

Критерії оцінювання есе:

- обґрунтування актуальності та чітка постановка проблеми;
- аналіз та узагальнення різних точок зору на проблему (короткий історіографічний аналіз обраної проблеми);
- послідовна аргументація викладеної позиції;
- відсутність концептуальних помилок;
- більш менш повно розкриті всі аспекти обраної проблеми;
- переконливі висновки (чи пропозиції, прогнози), що логічно зумовлюються викладеним матеріалом;
- стиль написання.

Презентація есе

- вміння чітко, аргументовано і у встановленні часові рамки викласти матеріал есе;
- вміння вичерпно відповісти на запитання;
- підготовка та використання під час презентації таблиць, схем, ілюстрацій і т.д.

Підготовка міні-есе

Міні-есе є формою індивідуальної самостійної роботи студента над проблематикою курсу і є основою для планованого виступу під час обговорення теми заняття. Міні-есе – це коротка (3-5 ст.) розвідка по «вузькій» проблемі, підготовка інформаційного виступу по одному з питань теми заняття, огляд літератури, переклад, аналітичний аналіз документів матеріалів ЗМІ і т.д.

Критерії оцінювання:

- вміння лаконічно та чітко викласти підготовлений матеріал (3-4 хв.)
- вміння відповісти на запитання.

Есе або міні-есе повністю або частково запозичені («скачані») з Інтернету чи передруковані з підручника, монографії, статті є **плагіатом** і не зараховуються. Плагіат зумовлює автоматичне зниження оцінки переробленої роботи на 2 бали.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.
 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою та першоджерелами, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді есе/реферату та його презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два теоретичні питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень знання етапів та особливостей європейської інтеграції, її впливу на політичний та соціокультурний розвиток європейських країн, розуміння значення євроінтеграційних процесів для сучасного розвитку української держави та суспільства.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Визначте та охарактеризуйте передумови інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни.
2. Охарактеризуйте хвилі розширення європейських спільнот та їх особливості.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження

	власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Есе/реферат	5
Термінологічний словник	5
Презентація	5

Оцінювання *есе/реферату* здійснюється за такими критеріями: глибоке знання обраної проблеми, збалансоване використання інформації, підпорядкованість її центральній ідеї (тезі), взаємопов'язаність, логічність, самостійність, аргументованість викладених думок і висновків. Критеріями оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Набір мап:

1. Європа на початку ХХ ст.;
2. Територіальні зміни після Другої світової війни;
3. Територіальні зміни в Європі після закінчення «холодної війни»;
4. Світ на початку ХХІ століття.

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

Електронний курсу навчальної дисципліни на базі платформи дистанційного навчання Google Suite for Edukation

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Грицяк І.А. Право та інституції Європейського Союзу. Навч. посібник. – К.: К.І.С., 2004.
2. Джеджора О. Історія Європейської Цивілізації.- Львів, 1999.
3. Європейська інтеграція України: Політико-правові проблеми / За ред. В.П. Горбатенка: Монографія. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005.
4. Європейський Союз: Історія і засади функціонування: Навч. посіб. –2-ге вид., виправ. І доп. Рекомендовано МОН / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. – К., 2012.
5. Копійка В.В. Європейський Союз: історія і засади функціонування. – К. – 2009.
6. Копійка В.В. Європейський Союз: досвід розширення і Україна. – К., 2005.
7. Копійка В., Шинкаренко Т. Європейський Союз: заснування і етапи становлення. – К., 2001.
8. Кордон М.В. Європейська та євроатлантична інтеграція України. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2017.
9. Кухта Б.Л. Проблеми політичної інтеграції / Основи політичної науки: Курс лекцій за ред. Б. Кухти. Ч.4: Міжнародна політика. – Львів, 1999.
10. Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО. Інтеграційні перспективи України. Аналітичне дослідження. – К., 2007.
11. Мальська М.П. Основи європейської інтеграції [текст] підручник. / М. П. Масальська, Н.В. Антонюк – К.: «Центр учбової літератури», 2017. – 320 с.
12. Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. – К.: Смолоскип, 2002.
13. Світова та європейська інтеграція: організаційні засади. Навч. посібник / За ред. Я.Й. Малика, М.З.Мальського. – Львів, 2000.
14. Україна на шляху європейської інтеграції. Науково-практичний збірник матеріалів. - К., 2000.
15. Яковюк І., Трагнюк Л., Меделяєв В. Азбука європейської інтеграції. Харків: «Апекс+», 2006.– 168 с.

10.2. Допоміжні джерела

1. Аврааменко М. Аналіз концептуальних положень міжурядового підходу до європейської інтеграції // Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2056>
2. Амстердамський договір // <http://www.comparativelaw.kiev.ua/>
3. Айзінг Р. Європеїзація та інтеграція. Концепти дослідження // Європейська інтеграція / Уклад. М. Яхтенфукс, Б. Колер-Кох; Пер. з нім. М. Яковлева. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія, 2007. – С.255–274.
4. Бенц А. Багаторівневе переплетення в Європейському Союзі // Європейська інтеграція / Уклад. М. Яхтенфукс, Б. Колер-Кох; Пер. з нім. М. Яковлева. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія, 2007. – С.208–231.

5. Бусыгина И. Асимметричная интеграция в Евросоюзе // Международные процессы. – 2007. – Том 5. Номер 3(15) // <http://www.intertrends.ru/fifteen/002.htm>
6. Бочаров С.В. Передумови п'ятої хвили розширення Європейського Союзу // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. – 2010. – № 2. – С. 91–98 // Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Vdnuet/gum/2010_2/13.pdf
7. Вархотова В.А. Основные тенденции развития идеи вечного мира в истории социально-политической мысли Европы Нового и Новейшего времени // SCHOLA-2009: Сборник научных статей факультета политологии Московского государственного университета имени М. В. Ломоносова / Подобщ. ред. А. Ю. Шутова и А. А. Ширинянца; сост. А. И. Волошин, Э. А. Козьменко. — М.: Издательство «Социально-политическая МЫСЛЬ», 2009. – с.84-87 // Режим доступу: <http://schola.su/SCHOLA2009/ISPU/Varhotova.pdf>
8. Вахудова А. Нерозділена Європа: демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму / Пер. з англ.. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009.
9. Воллес Г. Динаміка створення інституцій ЄС // Європейська інтеграція / Уклад. М. Яхтенфукс, Б. Колер-Кох; Пер. з нім. М. Яковлева. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – С.168–188.
10. Гауен Пітер. Європейський Союз та його східні партнери // Демони миру та боги війни. Соціальні конфлікти посткомуністичної доби.– К., 1997.
11. Дайнен Десмонд. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції. – К.: «К.І.С.», 2006.
12. Дейвіс Норман. Європа. Історія / Переклав з англ. П. Таращук. – Вид. 2-ге. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001.
13. Друзенко Г. Конституція для Європи. Конституційні акти Європейського Союзу. – К. Юстиніан, 2008.
14. Зотова О.М. Идея европейского единства и национальная идентичность // Вестник Моск. ун-та. Сер.18. Социология и политология. – 1999. – № 3.
3. Кант И. К вечному миру. – Соч. В 6 т. – М., 1966. – Т.6.
15. Кардинал Поль Пупар. Роль христианства в культурной идентичности европейских народов // Полис. –1996. – № 2.
16. Казаринова Д.Б. Конституция ЕС: сущность, причины провала и возможные перспективы // Вестник Российского университета дружбы народов. – Серия: Политология. – 2007. – № 1. – С. 84–93 // Режим доступу: <http://www.humanities.edu.ru/db/msg/87509>
17. Кіш Є. Європа в пошуках нової ідентичності. Інституціоналізація процесів інтеграції країн Центрально-Східної Європи // Нова політика.– 1998.– № 3.
18. Кіш Єва. Пошуки теоретичних моделей європейської інтеграції // Політичний менеджмент. – 2004. – № 6 (9). – С. 103–114.
19. Коноваленко І. Проблема співвідношення наднаціональності та суверенітету в основних концепціях західноєвропейської інтеграції // Наукові записки / Національний університет «Києво-Могилянська академія». – 1999. - Том 12. Політологія.
20. Лебедева М. Международное сотрудничество и процессы интеграции // Международные отношения: социологические подходы. – М., 1998.
21. Липов В. Гнучка інтеграція: історичний досвід Європи та значення для України // Україна – Європейський Союз: від партнерства до асоціації: Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій. Вип. II.– Луцьк, Терен, 2019. – 428 с.
22. Луканин Д.В. Амстердамский договор: новый этап институциональной реформы ЕС // Полис. – 2000. – № 5.
23. Матеріали сайту Міністерства закордонних справ України // Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/400.htm>
24. Матеріали сайтів <http://paneuropa.org.ua/>; <http://www.paneuropa.ru/home.php>
25. Миколюк А. В. Концептуальний вимір теорії та підходів європейської інтеграції // Режим доступу: http://www.socialscience.com.ua/jornal_content/82/political_problems
26. Мітін М.М. Теоретичні концепції розвитку європейської інтеграції // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках

- Чорноморського економічного співробітництва і ГУАМ. Збірник наукових праць. – 2007. – 1. – 673–676 // Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/Portal/soc_gum/pips/texts.htmlhttp://www.nbuu.gov.ua/Portal/soc_gum/pips/texts.html
27. Мюнклер Х. Європа як політична ідея // Неприкосновенный запас. – 2003. – №4(30) // Режим доступу: <http://magazines.russ.ru/nz/2003/4/munk-pr.html>
28. Нойманн И. Использование «Другого»: образы Востока в формировании европейских идентичностей / Пер. с англ. – М.: Новое издательство, 2004.
29. Ніццький договір // <http://www.comparativelaw.kiev.ua/>
30. От союза государств к федерации – размышления о конечной цели европейской интеграции. Речь Федерального министра иностранных дел Германии Йошки Фишера 12 мая 2000 г. в Берлинском университете имени Гумбольда // Режим доступу: <http://germany.org.ru/ru/politik/rede3.html>
31. Паппі Ф.У та Геннінг К.Г. Логіка прийняття рішень у системі ЄС // Європейська інтеграція / Уклад. М. Яхтенфукс, Б. Колер-Кох; Пер. з нім.
32. Помян К. Європа та її нації / Пер. з франц. Я. Кравця. – Львів: Каменяр, 2003.
33. Проді Романо. Задум об'єднаної Європи / Пер. з італ. К.Тищенко. – К.: К.І.С., 2002.
34. Помян К. Європа та її нації / Пер. з франц. Я. Кравця. – Львів: Каменяр, 2003.
35. Ревенко А.Д. Інтеграція чи дезінтеграція: уроки реформування Єврозони // Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. Випуск 4 (2019).
36. Роккан С., Урвін Д. Політика територіальної ідентичності. Исследования по европейскому регионализму // Логос. – 2003. – № 6.
37. Ружмон Дені де. Європа у грі. Шанс Європи. Відкритий лист до Європейців. – Львів, 1998.
38. Седляр Ю. Інтеграційні процеси в Європі у ХХ ст.: ідейні засади та механізми реалізації // Режим доступу: <http://bibl.kma.mk.ua/pdf/pidruchnuku/22/39.pdf>
39. Стрежнева М.В. Европейский союз и СНГ: Сравн. Анализ институтов.– М., 1999.
40. Стрежнева М. Особенности институционального развития ЕС // МЭиМО. – 1999. – № 3.
41. Стрежнева М. Структурирование политического пространства в Европейском Союзе (Демократизация) // МЭиМО. – 2009.– № 12; 2010. – № 1.
42. Стрежнева М. Интеграция и вовлечение как инструменты глобального управления // Международные процессы. Том 3, № 1(7). Январь-апрель 2005.
43. Тихомирова Є. Б.Формування європейської ідентичності як чинник європейської інтеграції // Наукові записки / Національний університет «Києво-Могилянська академія». Політичні науки. – 2005. – Том 45. – С. 56–61.
44. Трактаты о вечном мире. Предисл. Ф. В. Константинова. Вводная статья в прим. И. С. Андреевой. Сост. сб. И. С. Андреева и А. В. Гулыга. – М., Соцэкгиз, 1963. – 279 с. Режим доступу: http://marsexh.narod.ru/lit/traktaty_o_vechnom_mire.html#678; або Трактаты о вечном мире. – М.: Алетейя, 2003.
45. Тоді Філіп. Нарис історії Європейського Союзу. – К., 2001.
46. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами // Режим доступу: http://www.eurorexki.kiev.ua/ukrainian/ukraine_eu/020.html
47. Фомін С. Розширення ЄС на схід: «рівні» та рівніші // Політика і час. – 1999. – № 3.
48. Хабермас Ю. Расколотый Запад / Пер. с нем. – М.: Издательство «Весь Мир», 2008.
49. Хейфец В.Л. Оводенко А.А. Международная интеграция: Текст лекций. – Санкт-Петербург, 2003. – 68 с.
50. Хохлов И.И. Субсидиарность как принцип и механизм политики Евросоюза // Режим доступу: <http://www.edu.ru/db/portal/e-library/00000045/Hohlov.pdf>
51. Шиммельфенніг Ф. Розширення на Схід: стратегічна дія та колективні ідеї // Європейська інтеграція / Уклад. М. Яхтенфукс, Б. Колер-Кох; Пер. з нім. М. Яковлева. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – С.168–188.
52. Шмиттер Ф. Зачем конституционализировать Европейский Союз // Прогнозис. – 2007. – № 2 (10). – С. 3–13 // Режим доступу: http://intelros.ru/pdf/prognosis2_07/Shmitter.pdf

53. Шлях інтеграції у Європейський Союз: основні вимоги до членства. Етапи приєднання та інституційний механізм // <http://www.comparativelaw.kiev.ua/>
54. Шуман Р. За Європу. – М.: Московская школа политических исследований, 2002.
55. Шульга М. Демократична ідентичність Європейського Союзу: зміст та шляхи формування // Режим доступу: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.**

10.3. Інтернет-ресурси

1. Європейська історія – <http://library.byu.edu/rdh/> Європейський огляд – <http://www.europeonline.com/>
2. Історія війн – <http://www.militera.lib.ru>
3. Світова політика – <http://www.globalpolicy.org/resource/> Проект
4. «Холодна війна» – <http://cwihp.si.edu> Проект «Холодна війна» – <http://www.coldwar.ru>
5. Ресурси з історії – <http://kuhttp.cc.ukans.edu/history/>
6. Мережа «Історія» – <http://www.thehistorynet.com>
7. США – ЄС – <http://www.usia.gov/topical/pol/atlcomm/>
8. Франція – <http://www.sv.vtcom.fr/ftv/pres/ely/>
9. Німеччина – <http://www.government.de>
10. Італія – <http://www.italyemb.nw.dc.us/italy/>
11. ЗЄС – <http://www.weu.int>
12. Європейський Союз – <http://europa.eu.int>
13. МБРР – <http://www.worldbank.org>
14. МВФ – <http://www.imf.org>
15. НАТО – <http://www.nato.int>
16. ООН – <http://www.un.org>
17. Мережа міжнародних організацій – <http://www.ned.org>

11. ДОПОВНЕННЯ ТА ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ В 20__ / 20__ Н.Р.¹

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри до початку навчального року